



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Zonguldak, 1.5 milyar tonluk taş kömürü rezervi ile Türkiye'nin en geniş taşkömürü havzasına sahiptir. Burada çıkarılan taşkömürü, koklaşabilme özelliği olan kalorisi yüksek bir kömürdür. Bu özelliği ile taşkömürü özellikle, ekonominin lokomotifli olan *demir-çelik sektöründe yoğun olarak kullanılmaktadır.*

Türkiye'nin en geniş ve tek taşkömürü havzası olan Zonguldak'ta, kömür üretimin bir bölümü Türkiye Taşkömürü Kurumu eliyle yapılırken bir bölümü de, Türkiye Taşkömürü Kurumu'na ait sahaların rödovans usulü ile işletilmesi ile özel sektör tarafından yapılmaktadır. Rödovans, maden ruhsat sahalarının işletme hakkının özü kendisinde kalması koşuluyla hak sahibi tarafından sözleşme ile gerçek veya tüzel bir kişiye, bir süre tahsis edilmesidir. Bu sözleşme gereğince, rödovans veren, maden ocağının işletilmesini üstlenen özel veya tüzel kişi, ruhsat sahibine, ürettiği her bir ton maden için önceden ödemeyi taahhüt ettiği meblağ kadar bir ücret ödenmektedir..

Ancak ülkemizdeki yanlış enerji politikaları nedeniyle hem TTK'nın üretimi hem de rödovanslı sahalarındaki üretim yıldan yıla düşmektedir. 2002 yılında Türkiye Taşkömürü Kurumu ile rödovanslı sahalarındaki toplam üretim 2 milyon 312 bin ton iken bugün toplam üretim 1 milyon tonun altına gerilemiş durumdadır. Yeterli üretim yapılamaması nedeniyle Türkiye, Rusya, Güney Afrika, Güney Amerika, Kolombiya, Malezya, Kanada'dan yıllık ortalama 38 milyon ton taşkömürü ithal etmekte, bu ithalata da her yıl ortalama 4-5 yıl milyar dolar ödenirken, bu sene kömür fiyatlarının çok yükselmesi nedeniyle kömür ithalatına yaklaşık 10 milyar dolar civarında bir ödeme yapıldığı tahmin edilmektedir.

Oysa Türkiye, ihtiyacı olan taşkömürünü üretebilecek rezerv ve işgücüne sahiptir. Ancak enerji politikalarındaki yanlışlıklar sonucunda Türkiye Taşkömürü Kurumu'nda işçi açıkları nedeniyle üretim düşerken, rödovanslı sahalarındaki işletmecilerin de yıllardır çözölmeyi bekleyen sorunları sürekli ötelenmektedir.

Bugün Zonguldak'taki rödovanslı saha işletmecileri; artan maliyetler karşısında çok yetersiz kalan desteklere, EPDK'nın ithal kömürü teşvik eden kararına rağmen, taşkömürü üretmeye devam ederek, istihdam yaratmakta, üretimleri ile de yerel ve ulusal ekonomiye katkı sağlamaktadır. Ancak ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik buhran hali de göz önüne alındığında, rödovanslı saha işletmecilerinin sorunlarının çözümünü için adım atılmazsa, bu işletmelerin kapanması ve binlerce işçinin işsiz kalması kaçınılmazdır.

Öncelikle, ülkemizde 13 Mayıs 2014 yılında meydana gelen Soma Maden faciasının ardından, 3213 sayılı Maden Kanunu ile 6857 sayılı İş Kanunu'nda, maden işçilerinin mali ve özlük hakları ile ilgili bazı değişiklikler yapılarak yürürlüğe konulmuştur. Söz konusu değişiklik rödovanslı saha işletmecileri açısından ağır bir ekonomik maliyeti beraberinde getirmiş ve Zonguldak'taki rödovanslı sahalarda kömür üretimi durma noktasına gelmiş, işçi sayısı da 2014 yılının sonunda, 4 bin 600'den 1500'lere düşmüştür. Üretim ve istihdamda ortaya çıkan bu olumsuz tabloyu düzeltmek için her ne kadar 18.02.2015 tarihinde, 3213 sayılı Maden Kanunu'na eklenen bir madde ile rödovanslı saha işletmecilerine kömür destek ödemesi yapılması kararlaştırılmışsa da, bugünün koşullarında bu destek ödemeleri son derece yetersiz,





kalmıştır. Ayrıca bu destek ödemelerinden 2014 yılı sonrasında faaliyet geçen kömür işletmeleri faydalanamamaktadır.

Oysa Zonguldak'ta, rödovanslı sahalarda kömür üretimi yapan işletmelerin işçilik, akaryakıt, malzeme ve ekipman maliyetleri, Zonguldak'ın coğrafi yapısı, kalın ve sert kömür damarları olması, jeolojik yapısının mekanize yöntemlere uygun olmaması nedeniyle çok yüksek olup, kömür üretimi emek yoğun bir şekilde çıkarılmaktadır. Zonguldak Havzasında, Üzülmüş, Karadon ve Kozlu Bölgesi'nde, TTK tarafından üretime değer görülmeyen atıl sahaların ekonomiye kazandırıldığı, rödovans usulü ile üretim yapan 15 özel işletmede, 2 bin 600 kişi çalışmaktadır. Ocak 2023 itibariyle işçi başı ücret maliyeti 25 bin 120 TL'ye yükselmiştir. Bunun yanında rödovans sözleşmesi kapsamında Türkiye Taşkömürü Kurumu'na ödenen pay da 2022 yılından ton başına 108,76 TL iken bu miktar 2023 yılında ton başına 242,45 TL'ye yükselmiştir. Rödovanslı saha işletmecileri, maliyetlerindeki bu artışlar nedeniyle üretimlerini devam ettirmekte zorlanmaktadır. Bu nedenle kömür destek ödemelerinde yeniden bir düzenleme yapılmalı ve kapsamı da genişletilmelidir.

Bir diğer önemli konu da EPDK'nın yerli kömür üretimini bitirecek, ithal kömürü teşvik edecek kararlarıdır. Bir yandan üretim maliyetleri ile baş etmeye çalışan bu işletmeler, bir yandan da EPDK'nın yerli kömür üretimini bitirecek kararları karşısında ayakta kalmaya çalışmaktadır.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun, 29.03.2022 tarihinde alınan 10888 no'lu kararı, 30 Mart 2022 tarihinde 31794 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Buna göre; Elektrik üreticisi kurumlara kullandıkları hammaddenin yerli ya da ithal olması durumuna göre serbest piyasadaki elektrik satışları için satış fiyatı üst limiti getirilmiştir. 1 Nisan 2022'den itibaren 6 ay süreyle uygulanmak üzere, ithal kömürle çalışan elektrik santralleri için bu üst limit 2500TL, yerli kömür kullanan elektrik santralleri için ise üst limit 1200TL olarak belirlenmiştir.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun, 29.09.2022 tarihinde alınan 11270 nolu kararı ise 30 Eylül 2022 tarihinde 31969 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu karar ile destekleme bedelinin belirlenmesinde kullanılacak olan "azami uzlaştırma fiyatları", 01.10.2022 tarihinden itibaren 6 ay süreyle, Megavat-saat (MWh) başına, ithal kömür kullanan santraller için 2.750 TL, yerli kömür santralleri için ise 2.050 TL olarak belirlenmiştir.

EPDK'nın bu kararları ithal kömürü destekleyecek, yerli kömür üretimine ise darbe vuracak bir karardır. Bununla birlikte EPDK'nın kararlarında sadece yerli kömür ve ithal kömür ayrımı yapılmıştır. Oysa, yerli kömür içinde de taş kömürü ile linyit kömürü arasında üretim maliyetleri açısından 4 kat fark bulunmaktadır. Bu fark hiç gözetmemek Zonguldak'taki rödovanslı alanlardaki taşkömürü üretiminin sona ermesi demektir.

Serbest piyasaya doğrudan müdahale eden EPDK'nın bu kararları ile, Zonguldak ekonomisine ciddi bir darbe vurulmuş olacaktır. Çünkü Zonguldak ekonomisine kazandırılan bu sahalardaki üretim, Zonguldak'taki esnafı işletmeciyi kısacası herkesi doğrudan ilgilendirmektedir. Bunun yanında, bu işletmeler alternatif iş olanaklarının çok kısıtlı olduğu Zonguldak'ta istihdama da önemli bir katkı sunmaktadır.





Bu nedenle, rödovanslı saha işletmecilerinin sorunlarının çözülmemesi üstüne üstlük EPDK'nın yerli ve milli üretimi olumsuz etkileyecek kararları, rödovanslı saha işletmecisinin iflasına, binlerce işçinin işsiz kalmasına, yerli ve milli kömürümüz olan taş kömürünün depolarda kalmasına neden olacaktır.

Bir başka önemli nokta da rödovanslı sahalarda üretilen taşkömürünün satışında yaşanan sorunlardır. Taşkömürü, koklaşabilir ve yüksek kalorili olması nedeniyle demir-çelik sektöründe hammadde olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle demir- çelik fabrikalarında, stratejik öneme sahip olan yerli ve milli taşkömürünün kullanılmasının teşvik edilmesi gerekmektedir. ÇATES, EREN ENERJİ ve KARDEMİR gibi işletmelerin ağırlıklı olarak ithal kömür kullandığı bilinmektedir. Oysa bu ve benzeri işletmelerde, rödovanslı sahalarda üretilen kömürün kullanımının teşvik edilmesi gerekmektedir. Bu sayede; yerli üretim desteklenecek, ithal kömüre milyarlarca dolar ödenmesini engelleyecek, bu sayede de ülkemiz ekonomisine önemli bir katkı sağlanmış olacaktır. Bu amaçla, rödovanslı saha işletmecilerince, KARDEMİR'e (Karabük Demir Çelik Fabrikası) taşkömürü satışı başlatılabilmesi için Mayıs 2022'de, 5 bin ton koklaşabilir taşkömürü deneme ürünü satışı gerçekleştirilmiş, kömürün kalitesi de KARDEMİR tarafından onaylanmıştır. Ancak aynı havzada üretilen ve benze kalitede olan taşkömürü için TTK'dan ton başına 5.62 TL'ye tedarik edilen kömür, rödovanslı saha işletmecilerinden ton başına 4.000 TL'ye tedarik edilmek istenmektedir. Benzer kalite ve nitelikte olan taşkömürünün TTK'dan tedarik edilen fiyat üzerinden, rödovanslı saha işletmecilerinden de alınması konusunda adım atılması, bu işletmelerin ayakta kalmasına destek olacak, istihdamın korunmasını hatta artırılmasını sağlayacak bir adım olacaktır.

Rödovanslı saha işletmecilerinin, bugün içinde yaşadığı sorunların çözümü , maliyet artışları karşısında alınabilecek tedbirlerle ilgili olarak Türkiye Taşkömürü Kurumu ve Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü ile çeşitli görüşmeler yapılmış ve mutabakata varılmış olsa da çözümler konusunda hala daha somut bir adım atılmış değildir.

Tüm bunların yanında, son dönemde Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinden sonra dünyada enerji kaynakları ile ilgili değişiklikler olmuş, doğalgaz tedarikinde yaşanan sorunlar nedeniyle pek çok ülkede en önemli enerji kaynaklarından bir olan kömüre dönüş yaşanmıştır. Almanya Ekonomi Bakanlığı, elektrik üretimi için kömür kullanımının arttırılacağını ifade ederken, Polonya'da Hükümetin konutlara düşük fiyat garantili kömür sunma teklifi kabul edilmiş, Avusturya Çevre Bakanı tarafından, Mellach Santralinin kömürden elektrik ve ısı üretebilmesi için çalışmalara başladığını açıklamıştır. Avrupa Kömür ve Linyit Birliği (EURACOAL) Genel Sekreteri Brian Ricketts, 2022 yılı Ağustos ayında yaptığı değerlendirmede, doğalgaz krizi nedeniyle pek çok Avrupa ülkesinin daha fazla kömür yakmayı planladığını, Avrupa'da özellikle, Almanya, İngiltere, Fransa, İtalya, İspanya, Hollanda, Avusturya, Polonya, Macaristan, Çekya ve Yunanistan gibi ülkelerin kömür santrallerini tekrar açtıklarını veya santrallerinin faaliyet sürelerini uzattıklarını ifade etmiştir. Bunun yanında dünya kömür piyasalarındaki bu yüksek talep ithal kömür fiyatlarının da fırlamasına neden olmuştur. Son 1 yıl içinde 4 kat artan kömürün ton başına fiyatı 400 doları bulmuştur.





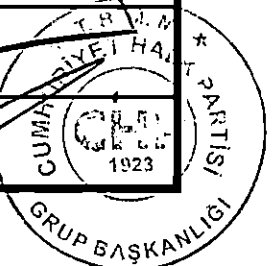
Yukarıda açıklanan sebeplerle; Zonguldak'taki rödovanslı saha işletmecilerinin sorunlarının tespit edilmesi, bu sorunların çözülmesi için alınacak tedbirlerin belirlenmesi, EPDK'nın yerli ve milli kömür üretimini durduracak, ithal kömür kullanımını arttıracak kararlarının, yerli ve milli kömür üretimine olumsuz etkilerinin tespiti ve bu konuda alınacak kararların belirlenmesi, stratejik bir ürün olan taşkömürü üretiminin teşvik edilmesi amacıyla alınacak tedbirlerin belirlenmesi için Anayasanın 98,TBMM İçtüzüğü'nün 104. ve 105'inci maddeleri gereğince meclis araştırma komisyonu kurulması için gereğini saygılarımla arz ederim.


Ünal DEMİRTAŞ
Zonguldak Milletvekili



3891 Sayılı Meclis Araştırma Önergesinin İmza Çizelgesi

Adı Soyadı	Seçim Bölgesi	İmza
¹ Ali Fazıl KASAP	Kocaeli	
² İrfan Kaplan	Göteborg	
³ Ö. Fethi Güner	Niğde Mr.	
⁴ Ayhan BARUT	Adana Mr.	
⁵ Neslihan Hancıoğlu	Samsun Mr.	
Derken TOPAL	Hatay Mr.	
Baha Ünlü	Osmaniye Mr.	
⁸ Korî BEKO	İzmir Mr.	
⁹ Burak Erboş	Muğla Mr.	
¹⁰ Mürsel ALBAN	Muğla Mr.	
Ökan GAYTANLIOĞLU	Etiler Mr.	
Pibel İZDEMİR	İSTANBUL Mr.	
Ötku Gökçör	Eskişehir Mr.	
¹⁴ Mehmet Bekaroğlu	İstanbul Mr.	
İbrahim KABOĞLU	İstanbul Mr.	
Öğlener BİLİR	Aydın	
Hasan BACRACI	Kastamonu	
¹⁸ Genç Osman Budak	Ankara	
¹⁹ Bedri Sefer	Zonguldak	
Uğur Bayraktutan	Artvin	





ÖZET

Zonguldak, 1.5 milyar tonluk taş kömürü rezervi ile Türkiye'nin en geniş taşkömürü havzasına sahiptir.Burada çıkarılan taşkömürü,koklaşabilme özelliği olan kalorisi yüksek bir kömürdür.Bu özelliği ile taşkömürü özellikle,ekonominin lokomotifi olan demir-çelik sektöründe yoğun olarak kullanılmaktadır.

Türkiye'nin en geniş ve tek taşkömürü havzası olan Zonguldak'ta,kömür üretimin bir bölümü Türkiye Taşkömürü Kurumu eliylé yapilirken bir bölümü de,Türkiye Taşkömürü Kurumu'na ait sahaların rödovans usulü ile işletilmesi ile özel sektör tarafından yapılmaktadır. Rödovans, maden ruhsat sahalarının işletme hakkının özü kendisinde kalması koşuluyla hak sahibi tarafından sözleşme ile gerçek veya tüzel bir kişiye,bir süre tahsis edilmesidir.Bu sözleşme gereğince,rödovans veren, maden ocağının işletilmesini üstlenen özel veya tüzel kişi, ruhsat sahibine,ürettiği her bir ton maden için önceden ödemeyi taahhüt ettiği meblağ kadar bir ücret ödenmektedir.

Ancak ülkemizdeki yanlış enerji politikaları nedeniyle hem TTK'nın üretimi hem de rödovanslı sahalardeki üretim yıldan yıla düşmektedir.2002 yılında Türkiye Taşkömürü Kurumu ile rödovanslı sahalardeki toplam üretim 2 milyon 312 bin ton iken bugün toplam üretim 1 milyon tonun altına gerilemiş durumdadır.Yeterli üretim yapılamaması nedeniyle Türkiye,Rusya,Güney Afrika, Güney Amerika,Kolombiya,Malezya, Kanada'dan yıllık ortalama 38 milyon ton taşkömürü ithal etmekte,bu ithalata da her yıl ortalama 4-5 yıl milyar dolar ödenirken,bu sene kömür fiyatlarının çok yükselmesi nedeniyle kömür ithalatına yaklaşık 10 milyar dolar civarında bir ödeme yapıldığı tahmin edilmektedir.

Oysa Türkiye,ihtiyacı olan taşkömürünü üretebilecek rezerv ve işgücüne sahiptir. Ancak enerji politikalarındaki yanlışlıklar sonucunda Türkiye Taşkömürü Kurumu'nda işçi açıkları nedeniyle üretim düşerken,rödovanslı sahalardeki işletmecilerin de yıllardır çözülmeyi bekleyen sorunları sürekli ötelenmektedir.

Bugün Zonguldak'taki rödovanslı saha işletmecileri;artan maliyetler karşısında çok yetersiz kalan desteklere,EPDK'nın ithal kömürü teşvik eden kararına rağmen, taşkömürü üretmeye devam ederek, istihdam yaratmakta,üretimleri ile de yerel ve ulusal ekonomiye katkı sağlamaktadır.Ancak ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik buhran hali de göz önüne alındığında,rödovanslı saha işletmecilerinin sorunlarının çözümü için adım atılmazsa,bu işletmelerin kapanması ve binlerce işçinin işsiz kalması kaçınılmazdır.

Rödovanslı saha işletmecilerinin,bugün içinde yaşadığı sorunların çözümü,maliyet artışları karşısında alınabilecek tedbirlerle ilgili olarak Türkiye Taşkömürü Kurumu ve Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü ile çeşitli görüşmeler yapılmış ve mutabakata varılmış olsa da çözümler konusunda hala daha somut bir adım atılmış değildir.

Tüm bunların yanında, son dönemde Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinden sonra dünyada enerji kaynakları ile ilgili değişiklikler olmuş,doğalgaz tedarikinde yaşanan sorunlar nedeniyle pek çok ülkede en önemli enerji kaynaklarından bir olan kömüre dönüş yaşanmıştır.Avrupa Kömür ve Linyit Birliği (EURACOAL) Genel Sekreteri Brian Ricketts, 2022 yılı Ağustos ayında yaptığı değerlendirmede,doğalgaz krizi nedeniyle pek çok Avrupa ülkesinin daha fazla kömür yakmayı planladığını,Avrupa'da





özellikle,Almanya,İngiltere,Fransa,İtalya,İspanya,Hollanda,Avusturya,Polonya,Macari stan, Çekya ve Yunanistan gibi ülkelerin kömür santrallerini tekrar açtıklarını veya santrallerinin faaliyet sürelerini uzattıklarını ifade etmiştir.Bunun yanında dünya kömür piyasalarındaki bu yüksek talep ithal kömür fiyatlarının da fırlamasına neden olmuştur. Son 1 yıl içinde 4 kat artan kömürün ton başına fiyatı 400 doları bulmuştur.

Yukarıda açıklanan sebeplerle;Zonguldak'taki rödovanslı saha işletmecilerinin sorunlarının tespit edilmesi,bu sorunların çözülmesi için alınacak tedbirlerin belirlenmesi,EPDK'nın yerli ve milli kömür üretimini durduracak,ithal kömür kullanımını arttıracak kararlarının,yerli ve milli kömür üretimine olumsuz etkilerinin tespiti ve bu konuda alınacak kararların belirlenmesi,stratejik bir ürün olan taşkömürü üretiminin teşvik edilmesi amacıyla alınacak tedbirlerin belirlenmesi için Anayasanın 98,TBMM İçtüzüğü'nün 104. ve 105'inci maddeleri gereğince meclis araştırma komisyonu kurulması için gereğini saygılarımla arz ederim.

